

Eduskunnan sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

**Asia: eduskunnan sivistysvaliokunnan pyyntö Suomen Kirjailijaliitolle kirjallista asiantuntijalausuntoa varten:
HE 154/2022 vp Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2023.**

Suomen Kirjailijaliitto on suomenkielisten kaunokirjailijoiden valtakunnallinen järjestö. Kiitämme lausuntopyynnöstä ja haluamme lausua asiassa seuraavaa.

Kirjallisuusosalalla valtion tukirakenteet ja tuen perusteena olevan lainsäädännön puutteet ovat merkittävänä esteenä kansallisen kulttuurin säilymisen kannalta olennaiselle kirjalliselle työskentelylle. Kirjailijan työ tuottaa valtiolle sekä henkistä pääomaa että noin 100 milj. verran tuloja veroina ja kirjallisuusvientinä vuosittain. Kirjallisuus työllistää merkittävän määrän ihmisiä. Lisäksi kirjailijat ovat keskeisessä asemassa lukemisen ja lukutaidon edistämisessä.

Korona on nostanut pinnalle kirjallisuuden tekijöiden työn ja toimeentulon haavoittuvuuden ja erinäiset ongelmat kirjailijoiden tulonmuodostuksessa. Kirjailijaliiton tutkimuksen mukaan koronaepidemia on aiheuttanut tulonmenetyksiä 77 %:lle kirjailijoista. Aiheutuneet kokonaismenetykset ovat raskaita ja vaikeuttavat toimeentuloa merkittävästi. Selvityksen perusteella voidaan arvioida, että kirjailijoille aiheutuneet kokonaismenetykset nousevat vähintään 5 miljoonaan euroon.

Vaikka kirjamyynni ja lainausmäärät kasvoivat, kirjailijoiden tulot muuttuivat entistä epävarmemmaksi. Kirjailijan ammatille on ominaista, että tulot kertyvät monista eri lähteistä: kirjamyynneistä, esiintymisistä, opetustehtävistä ja dramatisointien lipputuloista. Kirjailijat ovat menettäneen korona-aikana merkittävästi tulonlähteitään ja kirjailijan työolosuhteet ovat vaikeutuneet. Eniten myyntiä kasvattanut äänikirja on kirjailijalle erittäin epäedullinen, koska kirjailija saa yhdestä kirjasta vain 1/5 siitä, mitä fyysisen kirjan myynnistä saa, eli keskimäärin 0,71 e vuonna 2021.

Kirjailijaliiton kyselyn mukaan 42 % kertoi työkykynsä alentuneen koronapandemian aikana. Moni vastaaja ilmoitti suoraan olevansa masentunut ja uupunut niin, ettei työnteke onnistu.

Kirjailijoiden tulonmuodostuksen kannalta merkittäviä ovat esiintymiset, jotka korona-aikana peruuntuivat. Lukukeskus tilitti kirjailijoille vuosina 2020–2021 n. puolet eli 500 000 euroa vähemmän kuin normaalisti kahden vuoden aikana. Lukukeskus on vain yksi vierailujen järjestäjistä. 2/3 kirjailijoista kertoi kyselyssä menettäneensä esiintymistuloja.

Tulevassa budjetissa on otettava huomioon kirjailijoiden toimeentuloon liittyvät epäkohdat ja korjata seuraavat:

- kirjailijoiden pitää saada lainauskorvauksia myös e-lainoista
- nykyisten lainauskorvausten tasokorotukset pitää saada Pohjoismaiselle tasolle
- taiteilijoiden sosiaaliturvaa pitää parantaa ja taiteilijaeläkkeiden määrää nostaa

- kulttuurin tuki valtion budjetissa on nostettava vähintään 1 prosenttiin ja taiteilija-apurahoihin on osoitettava enemmän varoja
- kirjailijoille pitää korvata tasavertaisesti muiden alojen kanssa koronan aiheuttamia tulonmenetyksiä.

Kirjallisuusalan tilanteen selvittämiseksi kirja-alan ja lukemisen murroksen aikana on tarpeellista laatia **Suomen kirjallisuuspoliittinen ohjelma**, jossa kirjallisuutta ja kirja-alaa tarkastellaan tulevilla hallituskaudella valtion toimesta omana kokonaisuutenaan

On selvää, että vaikka lukemisen tavat ja formaatit ovat muuttumassa, kirjailijan työn merkitys ja määrä säilyy.

Helsingissä 3.10.2022

SUOMEN KIRJAILIJALIITTO RY

Ilmi Villacis

Toiminnanjohtaja